

Kérlekint kériük
cikkeköt csak ak-
kor küldjék vissza,
ha helyet
mellőznek. Kés-
zleteket hat hat-
nál tovább nem
küldünk.

Szerkesztőség:
VII., Mafelja-
ster 41.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE
ÉS A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
HIVATALOS KÖZLÖNYE

Cikkeit csak a
szociális engedelmé-
vel, lapunk egyéb
tartalmát A NŐ és
a társadalom meg-
nevezés mellett
szabad átvonni.

Hirdetvényt:
Andrássy-út 33.
Telefon 80-78.

TARTALOM: Dr. Márkus Dezső: Radikális vagy mérsékelt feminizmus. — Antal Sándor: Szavazati jog és házi slójd. — Glosszák. — Jánossy Gábor: Nők a közigazgatásban. — Reichenhaller Kálmán: A neomalthusianismus Angliában és Franciaországban. — Olga Schultze: Konkurens-e a nőtisztviselő férfi-kollegájának? — Szemle. — Irodalom. — Szekesztői üzenetek. — A Feministák Egyesületének hivatalos közleményei. — A Nőtisztviselők Országos Egyesületének hivatalos közleményei.

**Az egyesületek hivatalos rovataiban
igen fontos Közlemények!**

RADIKÁLIS VAGY MÉRSÉKELT FEMINIZMUS.

Írta: dr. MÁRKUS DEZSŐ.

A mindent kategorizálók immár a feminizmust is belevonták osztályozásaik körébe. Mindinkább lábra kap a nőmozgalom fő- és alfajainak megkülönböztetése úgy, hogy ez idő szerint beszélnek polgári és proletár nőmozgalomról, radikális, mérsékelt, sőt reakciónárius feminizmusról és nyilvánvaló, hogy ezek a csoportok csakhamar gyarapodni fognak, mert vannak írók, akik az efféle fölöstások híján sem magukat nem érzik jól, sem a tudományt nem találják eléggé imponálóan megalapozottnak.

Én pedig úgy találom, hogy feminizmus csak egyféle lehet, föltéve persze, hogy valaki teljesen tisztában van evvel a fogalommal és át van hatva attól a vágytól, hogy azt mihamarabb megvalósulva lássa. Ha feminizmus alatt azt a törekvést értjük, hogy a nő az állami, a társadalmi, a gazdasági és a kulturális élet minden terén egyenlő kötelességekkel és egyenlő jogokkal csak úgy érvényesülhessen, mint a férfi és hogy egyben megszűnjenek mindazok a korlátozások, amelyeket távolról sem a természet, hanem egyesegyedül a férfiak teremtette jogrend és szokás állítottak gátakul ez érvényesülés elé: akkor lehetetlen ebből a törekvésből kisebb vagy nagyobb hányadot lealkudni és a megmaradó részt is a feminizmus nevével földíszíteni. Más szóval: igaz feminizmus csak az, amelyet a radikális jelzővel látnak el, csak hogy ez a jelző fölös-

leges, mert minden egyéb, amit feminizmus címén hirdetnek, nem az, bármily dicséretes és tiszteletreméltó legyen is az az irány, amelyet evvel a szóval jelezni akarnak.

A feminizmus követeléseit ugyanis olyan szerves egészet alkotnak, amelyből egyetlen részecskét sem távolíthatnak el anélkül, hogy az egész szervezet meg ne érezze hiányát és meg ne akadjon rendes működésében. Mihelyt a nőnek csak egyetlen egy téren kevesebb jogosultságot biztosítunk, mint amennyit a férfiak adnak önmaguknak, csak azért, mert férfiak: a nő már is nem érvényesülhet mint a férfival mindenben egyenlő ember és újból előállana a jogegyenlőségnek a francia forradalombeli hercegnő óhajtott sajátos fajtája, amelynél „on peut être un peu plus égale”.

Pedig a mérsékelt feminizmus csak ezt akarhatja. Kiválogat magának egyeseket az igazi feminizmus követeléseiből és könyörög a férfiaknak, hogy azokat valósítsák meg, nem mint a nőnek természetes emberi jogát, hanem mint kegyes engedményeket. Minden egyéb tekintetben pedig tovább is megnyugszik abban, hogy a jogegyenlőségnek az alkotmányba foglalása ellenére, mégis csak a férfiak „jogegyenlőbbek” maradjanak és hogy a nők tovább is úgy tekintsenek föl az összes férfiakra, mint az emberiség született arisztokratáira, akiket csak hódolat illet meg s nem bírálat. Ugyanezek a „mérsékelt” feministák azonban képtelenségnek tartják a nők választójogának követelését; nyilván azért, mert úgy találják, hogy minden férfiú csakis azért, mert ennek született, kiváló politikus, akinek mindenik szava bölcsesség, mindenik tette pedig embertársainak boldogítását eredményezi. míg vele szemben mindegyik nő, az is, akit mindenki bámul emberi erényeiért, alkalmat-

lan arra, hogy hazája sorsának intézéséből kérjen annyi részt, amennyit az írni olvasni nem tudó férfi is kap, föltéve, hogy minimális adót fizet, esetleg pedig csak azért, mert 20. életévét betöltötte! A „mérsékelt” feministák azok, akik a közhivatalokban és a fontosabb magánhivatalokban irtóznának a nők alkalmazásától, mert hiszen köztudomású, hogy minden férfi-tisztviselő, kivétel nélkül, a világ legtökéletesebb lénye és hogy az igazgatás minden ágát évezredek munkásságukkal olyan eszményi tökéletességre fejlesztették, hogy minden embernek a legnagyobb boldogság jut osztályrészül és hogy nagyobb élvezet forrása el sem képzelhető, mint a bürokrácia útvesztője! A „mérsékelt” feministák azok, akik megvető „shoking”-gal fordulnak el mindenkitől, aki a nemi kérdéseket, a mai nőnek, de a férfinak is igazi életkérdéseit, komoly megvitatás tárgyává teszi, aki módot keres a mai nyomorúságos állapotoknak kultur-emberhez méltó megváltoztatására. A „mérsékelt” feministák azok, akik szívesebben tűnnek meg a férfi és a nő közt lehetséges viszonyban és annak következeiseiben minden hazugságot, minden aljasságot, minden embertelenséget, csak a látszatot lehessen sértetlenül megóvni az előtt a „világ” előtt, amely megfontolás nélkül elítéli azt, aki szokatlan és előtte egészen új dolgokat az alapos tudás egyszerűségével és az igaz meggyőződés őszinteségével tár föl, csakis azért, hogy megjavítsa a romlott állapotokat. A „mérsékelt” feministák azok, akik az erkölcsöt féltik a fiúknak és a lányoknak zsenge koruktól kezdve együttes oktatásától, de akik föltétlenül erkölcsös dolgokat látnak férfiak és nők nem mindig ártatlan együttes szórakozásaiban és az azokkal járó flirtelésben.

De talán elég volt a példálózásból. S most kérдем; feminista-e az, aki az említett kérdéseket nem tartja a legsürgősebben megoldandóknak? Feminista-e az, aki mindezekről a kérdésekről azt vallja, hogy ezek megoldása egy későbbi fejlődésnek lesz majd föladata; mintha ez a fejlődés elképzelhető lenne, ha nem tereljük abba az irányba, amelyet a fenti kérdések jeleznek! Avagy azt tartják bölcs eljárásnak, ha sorrendet tartunk és addig nem bolygatjuk a másik dolgot, amíg az egyiket gyökeresen el nem végeztük? Hát nem egyformán égbekiáltó igazságtalanságok kiirtásáról, egyformán sürgős élet-reformokról van itt szó? Avagy pl. az állami életben vagy a magánéletben egyszerre csak egyetlen szükségletet érzünk és iparkodunk kielégíteni és nem párhuzamosan mindazokat, amelyek együttvéve teszik csak lehetővé a megélhetést és a továbbfejlődést?

Látnivaló, hogy a mérsékelt és folyto-

nosan megalkuvó, hogy úgy mondjam félénk feminizmus minden egyéb, csak nem a lelkes és őszinte meggyőződés gyümölcse. De mind-ezekben felül van még egy kárhóztos hibája, amely éppen ennek a tétovázó félénkségnek együtt járója, oka vagy okozata; az t. i., hogy szégyenli a nyílt föllépést, röstelli a bátor hitvallást, – mintha nem magasztos és igazságos elvekről, hanem káros és jogtalan követelésekről lenne itt szó, – szégyenli olyanok előtt is, akiknek emberi értéke vajmi csekély és akikben semmiféle érzék sincsen akár szabadságjogok, akár társadalmi és emberi evolúció, akár eszmények, akár embertársaik iránt való kötelességeik iránt, akiknek tehát igen sokszor kellene röstelkedniök fölszínes, léha, értéktelen, önző és anyagias életükért! Így azután nem csoda, hogy olyan sokszor az inferioritás diadalmaskodik, ahelyett, hogy tanuljon szégyenkezelve meglapulni és csak éppen annyi helyet elfoglalni, amelyen az értékes, a hasznos, a lelkes és az igaz emberek megtűrik. Ez az érthetetlen szégyenkezés a mérsékelt feministáknak nagy bűnük önmagukkal és az ügygel szemben is és vajmi könnyen abban a színben tüntetheti föl őket, hogy igaz meggyőződés híján szeszélyből, impressziók okán, a változatos kedvéért avagy jóhiszemű önámítással vallják magukat feministáknak.

Lehet azonban valaki „radikális” feminista is, anélkül, hogy helyeselnie kelljen minden eszközt, amellyel egyesek elveink megvalósítása érdekében élnek. A fölfogásoknak ebben a kérdésben eltérése távolról sem eltérés az elvekben – itt tisztán temperamentumról, esetleg jó vagy rossz ízlésről van szó, amelyet lehet bírálni, helyeselni vagy nem helyeselni; ez azonban a törekvések egységén mit sem változtat. Sőt be kell vallanunk, mert a világ történetéből merített évezredek tapasztalat tanúskodik róla, hogy szenvedélyesség nélkül soha nem sikerült semmiféle nagy társadalmi átalakulás, mert a nevelés és a körülmények kényszerűsége egymagában csak lassú és fokozatos, bár biztos fejlődést tesz lehetségessé.

Temperamentum, vagy, ha úgy tetszik, taktika dolga egy másik kérdés is, amely azonban éppen azért szintén kizárja a tárgyias bírálat és döntés lehetőségét. Az t. i., hogy be kell-e érni óhajtásaink fokozatos megvalósulásával is, avagy az „aut Caesar, aut Nihil” álláspontjára helyezkedjünk-e? Az eszménynek teljes megvalósulása, amelyre állandóan kell törekednünk, nyilván sok időbe kerül, amelynek közeit nem szabad kitöltetlenül hagynunk; nemcsak azért nem, mert ily módon sok okos és hasznos újítást vonunk meg önmagunktól, hanem azért sem, mert a részleges javítás előnyei sokkal valószínűbbé teszik a gyökeres

átalakulás bekövetkezését. Ismétlem azonban, hogy az eredmények értékelésében és elfogadásában fölmerülő nézeteltérések sem bántják az elvi álláspontot, amely mindenkor csak egy lehet a feminizmus összes törekvéseinek teljes megvalósítása.

SZAVAZATI JOG ÉS HÁZISLÖJD.

Írta: ANTAL SÁNDOR, Stockholm.

Az „Új Idők” 39. számában L k írja; „... Svédországban összeállottak a nők s megcsinálták szépen, okosan, erőteljesen azt, amiről nálunk csak tinta folyt. Először megmenették a még fönmaradt ősi svéd kéziipar-műveket, azután tanultak, a kor színvonalán álló művészekké és műértökké képezték ki magukat, végül egyesületeket alapítottak, nem five o'clock célokra és szavalatok meghallgatására, hanem, hogy száz kézzel nyúlhassanak a vidéki nép napi munkájába, hogy segítsék, anyagot adjanak neki, oktassák, korrigálják s ha mi készen van: piacra hozzák ... Ha a világ összes szüffraszettjei valaha ennyi termékeny munkára volnának képesek, mindenki kalapot emelne előttük.” Az itt ritkított betűkkel szedett utolsó mondat azt a meggyőződést, vagy jobban mondva hitet fejezi ki, hogy a stockholmi iparművészeti kiállítás világhírűvé lett részét, a Svensk Hemslöjd Utställning-et nem a szüffraszettek hozták létre és szüffraszettek nem is tudták volna létrehozni.

Annak bizonyítására, hogy ugyanazon svéd nők követelik a nők választói jogának törvénybe iktatását, akik a svéd házi slöjdot felvirágoztatták, közöljük először a következő feliratot:

„A királynak!*

Hazánkban a nők a legkülönbözőbb területeken akkora jelentőségű kultúrmunkát végeznek, hogy a társadalom ezt a munkát nem nélkülözhetné. A körülmények naponta mindig több nőt kényszerítenek arra, hogy saját maga gondoskodjék fentartásáról, hogy részt vegyen a társadalmi reformmunkában; mindazokban a foglalkozási ágakban, ahol a törvények nem állják útját, ott találjuk a svéd nőt, mint jó és értékes művek létrehozóját. A nők épp úgy fizetnek községi és állami adót, mint a férfiak és aránylag ők az ország legbiztosabb adófizetői.

De annak dacára, hogy dolgozó és adófizető polgárok, mégsem vehetnek részt a törvényhozásban, nem védhetik meg saját érdekeiket, sem azokat a kultúrérdekeket, melyeket legtöbbször becsülnék.

Alulírott svéd nők ezért alázatosan kérjük Felsegedet, hogy a törvényekben gyökerező jogánál fogva: szíves-

*Till regeringen från svenska kvinnor ingigna skrivelser i Röstningsförgan. 1905-6.

kedjék indítványozni, hogy a politikai választói jog a nőkre is kiterjesztessék.

FANNY BLOMBERG, slöjdfelügyelő.	ANNIE FRYKHOLM, mintarajzó.
ANNE-MARGRETHE HAMILTON, a Kézimunka Barátai (Handarbetets Vänner) szövetségének vezetője.	BERTA HÜBNER, művészeti slöjd r.-t. igazgatója.
JULIA JOLIN, a „Hemtrefnad” szerkesztője.	HULDA LUNDIN, ny. slöjdfelügyelő.
GERTRUD AF KLINTBERG, V. O. slöjdosztályának felügyelője.	EVA SACK, a Handarbetets Vänner igazgatója.
KARIN VÄSTBERG, darbetets Vänner művészeti vezetője.	LILLI ZICKERMAN, a Föreningen för Svensk Hemslöjd állandó kiállításának igazgatója.
MARIA WIDEBECK, mintarajzó.	HEDDA KARLHOLM, mintarajzó.
OTTILIA ADELBERG, festő.	ANNA BR ANTING, író és műkritikus.
ALFHILD AGRELL, műkritikus.	ANNA MUNTHE-NORSTEDT, festő.
ELSA BESKOW, festő.	EMMA SPARRE, festő.
ANNA BOBERG, festő.	GERDA SPRICHORN, szobrász.
EVA BONNIER f. festő.	CHARLOTTE WAHLSTRÖM, festő.
SIGRID BLOMBERG, szobrász.	AGNES BRANTINU, tervező.
FANNY BRATE festő.	SELMA LAGERLÖF író.
KERSTIN CARDON, festő és iparművész.	ANNA LINDHAGEN, gyermekmenhely felügyelő.
ANNA NORDGREN, festő.	VALBORG SVÄRDSTRÖM, operaénekesnő

és mások.

Stockholm, 1905 decemberben.”

Egy véletlenül kezembe jutott egyetlen szüffraszett-felirat 130 aláírója között 29 vett részt közvetlenül abban a példátlanul eredményes munkában, mely a stockholmi kiállítás minden szakértő látogatóját Walter Crane-től Györgyig a legnagyobb csodálatra és lelkesedésre ragadtatta. Az aláírók között szerepel Anna Boberg, az egyszerre világhírűvé lett „Dalarni temetés” nevű nagy gobelin társalkotója, Agnes Branting, az Iparművészet cikkírója és végül Lilli Zickerman, az egész házislöjd-mozgalom lelke, vezetője. Már ezek a négy év előtti szüffraszett-felirat alatt szereplő házislöjd-apostolok is nagyon megingatják azt a véleményt, hogy a nők szavazati jogáért küzdő nők nem fejleszthetik ki a házislöjdot.

A Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt 15.000 tagja közül több mint ötezer tag volt részese annak a munkának, mely nem csak a svéd házislöjdot teremtette meg, hanem új lendületet adott az egész svéd iparművészeinek. Ez a kizárólag szüffraszett-egyesület közös képviselője Svédország nőinek, a szociáldemokrata Kvimroklub és a polgári Friderika Bremer-szövetség közös megállapodása

következtében alakult 1903-ban. Hogy ez a két feminista-egyesület milyen mértékben járult hozzá, a házislőjd kifejlesztéséhez, arról számszerű adataim nincsenek; annyi azonban bizonyos, hogy a szervezett nők termelése és fogyasztása nélkül a svéd házislőjd és az iparművészet ilyen magas fokra nem fejlődhetett volna. Bizonyíték erre a kiállítás bútorainak nagyon is közepes színvonala, A bútorok tervezésében és előállításában a nők alig vehettek jelentékeny részt. A kiállítás textil, kerámiai és fémipari részében ellenben a nők vezetnek nem csak kvantitás, hanem minőség tekintetében is.

Idegen országok kulturális fejlettségének nem tudunk zavartalanul örüdeni, mert eszünkbe jut, hogy hol tartunk mi. Ez a „honfibu” nagyon sokszor elfogja a legnemzetközibb szociáldemokratát is; nem lehet menekülni előle. Ez a keserűség volt annak is az oka, hogy L k egymással konkurrens irányzatoknak tartja a házislőjddért való küzdelmet és a nők választójogáért való harcot. Pedig ezen két mozgalom hívója között nincsen és nem is lehet különbség olyan országban, melyben a népművészet emlékei megmaradtak. Mint Svédországban és Magyarországon. Svédországban magas ez a közös hívó: 1909 nyarán győzelmi ünnepet ül a svéd házislőjd, ugyan-ezen év tavaszán vita nélkül elfogadja a svéd parlament első kamarája a nők politikai választói jogáról szóló törvényjavaslatot. Ugyanakkor lesz választható az 1862 óta községi szavazati joggal bíró svéd nő az összes törvényhatósági tisztségekre. És Magyarországon? Nincs választójog és nincs házislőjd. Ennek azonban nem a szüffrazsettek az okai, hanem az, hogy hazánk agrárállam, nincsen ipari kultúrája, nincsen, nem is lehet modern nevelésügye. A mi nevelésügyünk vallás-erkölcsi alapon áll, a svéd pedig természettudományi-higiénikus-művészeti. A svéd városok télen saját költségükön tartják jókarban az iskolás gyermekek toboján-pályáját, a miniszterek díjakat tűznek ki az országos ifjúsági tornaversenyek győztesei számára nálunk erkölcsi szempontból beszüntetik az ifjúsági tornaversenyeket. Itt a koedukáció általános és a nemi felvilágosítás nem a vicclapok, hanem az iskola útján történik.

Ez nem egyes „kiváló nők” munkájának eredménye. A tőke és a munka kegyetlen harcában a nőnek akarva nem akarva ki kellett állania, hogy a férj bérének leszorításában segíthesse a tőke győzelmes uralmát. Az ipari és kereskedelmi tőkének intelligens, képzett munkásokra van szüksége: megnyitotta tehát az összes iskolákat a nők részére.

Itt nem csak a munkásszanyok végeznek produktív munkát, hanem a polgári nők

is. A magyar „házi lány” fogalma itt ismeretlen. Nagyon jómódú szülők gyermekei is produktív munkát végeznek valamilyen téren. Nálunk is „műkedvelnek”, bársonyt égetnek, festenek; de itt nem sajnálják a tanulásra fordított időt, munkát és műkedvelők helyett szakemberekké képezik ki magukat. Így indult meg a házislőjd kiképzését célzó mozgalom egyidőben a nők öntudatra ébredésével. Mikor a házislőjd diadalmaskodik, a svéd nők már ki is mondták a jelszót: Nem akarunk segíteni a tőkének a férfiak elnyomásában, egyenlő munkáért egyenlő bért, egyenlő terhekért egyenlő jogot követelünk!

Ezek előtt a politikai jogokat szerző és házislőjddöt teremtő svéd nők előtt minden kultúrember megemeli a kalapját.

GLOSSZÁK.

Hölgyek, urak, férfiak. Nem a feministák osztották így fel az emberiséget, mert ők nem ismernek harmadik nemet, hanem Mr. A. Coote, a leánykereskedelem elleni angol nemzeti bizottság főtitkára. Mr. Coote budapesti előadásában a következőképpen osztotta ki a leánykereskedelem leküzdésére irányuló munkát: A hölgyek feladata a pályaudvari misszió; a férfiaké „gyűléseket rendezni a nép nevelésére, hogy az egész társadalom felemelkedjék az erkölcsi gondolkodás azon magaslatára, amelyen a nemzet jobbjai állanak és csatlakozzék a tisztultabb eszmeáramlathoz.” A sajtóbeli propagandát és pénzszerzést is nekik utalja át Mr. Coote, miközben az urakhoz imígyen szól: „Önök alkotják és hajtják végre a törvényeket és megmentik a haza leányainak testét-lelkét azáltal, hogy kiszolgáltatják a büntető igazságszolgáltatásnak a lélekfárok. Öröködjének és vigyázzanak éber szemmel, hogy a törvény jótéteményében az önökre bízott védtelen teremtések részesüljenek is.”

Nem gondolják Mr. Coote és követői, hogy ennek az egyetlen biztosítéka az volna, ha a törvények alkotásába és végrehajtásába nem csupán az uraknak, hanem a férfiaknak, a hölgyeknek, no meg maguknak a „védtelen teremtéseknek” is volna beleszólásuk?

Az orvoskongresszus hölgybizottsága. „Mind den gyönyörű, mesés amit látunk!” „Elragadó vendégszeretettel vesznek körül bennünket.” Így áradozott egy magántársaságban néhány orvosfeleség a kongresszus hölgybizottságát magasztalva. „Egy parányit azonban már fáradt vagyok, a holnapi kocsikázáson alkalmasint majd nem veszek részt” mondja félénken az egyik asszony. Mintha valamennyinek szégyenkezve rejtegetett gondolatát fejeznék ki, az egész kar visszhangozza. „En is fáradt vagyok egy kicsit.” „En valami szociális intézményt szeretnék látni”, mondja egy hamburgi orvos neje. „Nincsen itt

valami megtekintésre érdemes intézmény?” A hölgybizottság jelenlevő tagjai nem értik meg mindjárt a kérdést s a hamburgi hölgy folytatja: „Talán valami gyermekvédelmi berendezés vagy efféle?” És kisül, hogy a hölgybizottság nagyszabású, évek óta előkészített programján egyetlen szociális intézmény megismertetése sem volt. Hölgyeink, akik három estélyi ruha birtokától tették függővé a bizottsági tagságot, nem tudták, s nem volt közöttük olyan, aki figyelmeztette volna rá őket, hogy a külföldi asszonyok ünnepélyeken, toiletteken, kirándulásokon kívül egyebek iránt is érdeklődnek, ha egy hetet töltenek valahol. Tévedések elkerülése végett pedig hozzátehetjük még, hogy az idegenek részéről idejekorán elhangzott kívánság ellenére sem vezette a bizottság a hölgyeket az állami gyermekmenhelyre. Pedig ennek a megtekintése magyar hölgyeinknek sem ártott volna.

A nő életbiztonsága. Egy iszákos cipészsegéd feleségétől akarja eltartatni magát; mikor pálinkára pénzt kér tőle s az asszony nem ad, egyszerűen mellbelövi, amiért őt a bíróság – fölmenti. Vajjon hogy hangzanék az ítélet akkor, ha ugyanettől az iszákos férjtől ez asszony kérne pénzt – pl. gyermekruhára, és felindulva kérése megtagadásán, fegyverhez nyúlna?

A gyermekrontók és a bíróság. Rövid egymásutánban kétszer volt a bíróságnak alkalma arra, hogy a gyermekek biztonsága iránti érzékének tanújelét adja. Sajnos, a próbát mindkét esetben vajmi rosszul állottá meg. Az egyikben gróf Nyári Rezső sokat emlegetett esetében, hirtelen felfedezte, hogy a gyermektanú megbízhatatlan. Az orvosi vélemény degenerált alkoholistának mondotta a vádlottat, akinek cselekményeit nem a belátás vezeti. A bíróság fölmentette. A másik esetben egy évi börtönrre ítélte a vádlottat, de utóbb tekintettel nagy családjára, szabadon bocsátotta. Senki sem törődött azzal, hogy ez a két beteg ember még hány gyermeket fog szerencsétlenné tenni. Senkinek sem jutott eszébe, hogy a degenerált alkoholista szanatóriumba való, a sok gyermekes családapa pedig, ha beteges hajlamai vannak, saját családjára nézve a legveszedelmesebb.

A gyöngé nő, – az erős férfi. Maderspachné emlékének ünneplésekor furcsa fény vetődik erre a két állandó epithetonra. Egy asszony, aki a háborúban olyan hősi szerepet játszik, amellyel rászolgál a – megvesszőzítésre mellette a férj, aki csendes kétségbeesésben, a segítség minden kísérlete nélkül várja végig a tragédiát, hogy azután – öngyilkos legyen. Ime a „gyöngé”, a politikától megóvándó magyar asszonynak „hőslelkű” párja! Megint egyszer intő példa arra, hogy az emberi tulajdonságok egyének, nem pedig nemek szerint különböznek.

Az elvált férj házi fegyelmi joga. Egy bécsi lapban olvastuk a következőket: A. M. kertész azzal a váddal került a bíróság elé, hogy tőle törvényesen

elvált feleségét ökölcspásokkal megsebesítette. Az ügyész szándékos testi sértés esetét látta fenforogni, nem pedig a házi fegyelmi joggal való visszaélést, minthogy a házaspár törvényesen elvált. A bíró mégis azért ítélte el a vádlottat, mert túllépte házi fegyelmi jogát, amely elvált nejjével szemben is megilleti, minthogy a büntető törvény e tekintetben nem tesz különbséget elvált és együtt élő házastársak között. Tipikus törvénye a férfitársadalomnak; látszik, hogy minden női közreműködés nélkül készült.

Penna és kötőtű. Ily címen elmélkedik „Az U-g” miss Helen Mathers esetéről, aki évek hosszú során át regényeket írt, most pedig „letette a pennát, hogy felvegye helyette a kötőtűt”. Ebből az elmélkedés írója azt következteti, hogy „miss M. csakúgy, mint a legtöbb író társa, igazi hivatása ellen vét, mikor regényekkel boldogítja az emberiséget. Az igazi hivatásuk a főzőkanál, a kötő- vagy a horgolótű, a bölcsőringatás, vagy ki tudná, mi egyéb lenne”. – „Nem kis áldozata lehet hiúságának, amikor egy nő az ilyen külsőségekről lemond.” Elhisszük, hogy a megöregedett, eszmékből kifogyott regényírónak – legyen az nő, vagy férfi – az írás nem igazi hivatása többé; bölcsen jár el miss Mathers, ha most, mikor Az U-g szerint már nagyanya lehetne, más foglalkozást keres. Bár lett volna ilyen bölcs nem egy halhatatlan férfi-író, akinek agkori regényeit éppen tisztelői restellik legjobban. Hogy valakinek „igazi hivatása” az, amelyet a cikkíró szerint részben anyagi körülmények folytán, élete alkonyán választ, nem egészen bizonyos; néhány évtized előtt egy kiváló zeneművészünk – részben anyagi, részben egyéb okokból – a szalámigyáros pályára lépett. Vajjon ez volt-e „igazi hivatása”? Ami pedig a hiúság feláldozását illeti: Az U-g soha egy betűt sem írt miss M.-ről, amíg evvel a negatív erénnyel: a penna letevesével, rá nem szolgált. Vajjon csakugyan oly rosszul járt a hiúság, ha az egész világ sajtója így tesz?

Tüdőbeteg diákok számára 30 félingyenes helyet létesített a vallás- és közoktatásügyi minisztérium a tátraházai szanatóriumban; utasította egyúttal a tankerületek főigazgatóit, hogy az ifjakat az iskolaorvossal vizsgáltassák meg. Minthogy a főigazgatók csupán a középiskolákat ellenőrzik, az intézkedés hatása csupán az állami iskolák jobbmódú fiú növendékeire terjed ki, mert hiszen leányok csak egy állami és egy magán középiskolába járhatnak. Mát a felekezeti iskolák jobban jártak: valamennyinek hatóságához ment hasonló rendelkezés. A leányok szervezete, úgy látszik, jobban bírja elviselni a bacillusok ostromát, mint az ifjaké.

Ki törődik a nővel? Csak a klerikalizmus. A többi politikai párt férfias önérzettel tekint el a nők felett. Kivéve hogy egyik hébe-korba egy pohárköszöntőt áldoz a „hölgyeknek”, a másik meg egy életnélküli papírprogramot lóbáztat – különösen a feminizmus inféciójának veszedelmét – proletár asszonynak. A papi párt az egyetlen, amely az asszonyban felismeri a gazdasági erővel egyenlő hatású társadalmi erőt s amely azt a többi párttól háborítatlanul következetesen értékesíti; a pap az asszony útján nyűgözi le a férfiakat, – pl. az újpesti keresztény-szociálisok hírlapjában – tanácsolván: „Magyar asszony maga? Ne főzzön addig az urának, amíg az nem lesz a keresztény-szociális egyletnek a tagja!” De ennél még sokkal cifrább tanácsokkal is dirigálják az asszonyon keresztül a férfit. A többi párt pedig nem a maga elhanyagolása következményének

rója fel a nő engedelmességét, hanem rövidlátó, öngyilkos kényelemszeretetből kitalálta a nő maradiságának a meséjét.

Kenyérgyár, cselédnevelés, és a többi. Pompás és olcsó kenyeret süt nekünk a város, legközelebb pedig cselédeink nevelésébe fog: egyre több és több háztartási munkát visz ki a házunkból. És még mindig vannak asszonyok, akik nem látják a fejlődés útját, nem ismerik fel közügyekben való részvétel háziasszonyi kötelességét.

Mit szólna a Népszava? Ugyan mit, ha a munkaadók lapjában a következőket olvasná:

„Határozat. A munkaadók pártjának vezetősége és ellenőrző bizottsága 1909 szeptember 29-én tartott együttes ülésében elhatározta, hogy Kovács Mariskát a pártnál viselt kézipéztár-kezelői állásából elmozdítja és elbocsátja, s hogy az ügyet bírói útra tereli. Egyben az ellenőrző bizottság Kovács Mariskát a pártból a szervezeti szabályzat 2-ik szakasza alapján kizárta.

E határozat indoka az, hogy Kovács Mariska egyes lapkihordók által befizetett összegeknél kevesebbet vételezett be, az ez által mutatkozó különbözet eltüntetése végett a bevételi tömlapokra más tisztviselők által vezetett számszámjegyeket megváltoztatta és ily módon a pártot 645 koronával megkárosította. E tények Kovács Mariska tagadásával szemben tanúvallomások és okmányok alapján beigazolást nyertek.”

Ezt írta: „Az őrzőngő kapitalizmus hatalmi dühének fényes bizonyítéka az a pellengére állítás, amit a munkaadók lapja egy szerencsétlen asszonnyal szemben megenged magának szeptember 30-iki számában. K. M. állítólag rongyos 645 koronával károsította meg a pártot és ez nemcsak arra ad okot a jóllakottak pártjának, hogy a szerencsétlen asszonyt a bíróságnak adja át, hanem arra is, hogy a szerencsétlen nevének teljes kiírásával a társadalomban teljesen lehetetlenné tegye. Egyébként is: Micsoda mérhetetlen hatalmi léhaság K. M. tagadásával szemben őt a közmegvetésnek átadni, mielőtt a bíróság egyáltalában megállapította bűnösségét! Bűnösségét? Nem, a munkaadók pártjának gazságát. Ott, ahol a munkásverítéken hizó jóllakottság nem ad a becsületes munkáért megélhetést biztosító bért, ahol a kapitalizmus kitartott polgárasszonyai structollas kalapokban, divatörületekben hajszoló toilettekkel keltik fel gyengébb jellemű asszonytársaik irigységét, ott még ha a vád alapossága tényleg kiderülne, sem volna megbocsájtható a megtévelyedett nő polgári egzisztenciájának tönkretéve. A gyengébb nem iránt érzett polgári lovagiasság, amely pisztoly elé áll a dáma becsülete érdekében, kitűnően megfér ezzel a becsület-legyilkolással.” Ezeket és sok hasonlót írta a Népszava, ha véletlenül nem az ő lapjában közölték volna az idézett „Határozat”-ot. Mi meg csak azt kérdezzük, miért tudja a Népszava számos férfi megkárosítójának nevét emberségesen elhallgatni, s miért nem tette ezt az asszonnyal?

NŐK A KÖZIGAZGATÁSBAN.

Írta: JÁNOSSY GÁBOR.

A előkérdés megoldása nálunk is, egybeült is, a civilizált országokban általában a nőnek aktív és passzív választói jogosultságán fordul meg. Ezért küzdenek bámulatra méltó szívós-

sággal, kitartással és az eredmény minden reménységével az angol suffragettek s a bátorságban, kitartásban mindjárt utánuk következő magyar feministák is.

Hiszen ha a nőnek megadják az állampolgári politikai jogok legfontosabbikát, az országgyűlési képviselőválasztói jogot, akkor megvan nekik a mód, az eszköz arra, hogy a nők egyenjogúsításának, a női egyeniség érvényesülésének kérdésébe a nők is beleszóljanak s összes emberi és polgári alap- (szabadság) jogaikat is kivívják, megszerezzék s ezzel egy évezredes rabszolgaságot megszüntessenek.

Míg azonban mi, magyar feministák ügyünk igazságának tudatában törhetetlen hittel, lelkesedéssel és kitartással hangoztatjuk a megváltó jelszót: Választójogot a nőknek, s ezért küzdve, minden akadállyal csüggedetlenül szembeállunk, addig talán észre se igen vesszük, figyelemre se igen méltatjuk azt, hogy bizonyos választójoga már régóta megvan nálunk a nőnek s hogy ezen jog gyakorlatában helyet kérhet, követelhet és foglalhat a nő a megyei közigazgatásban is, amint ezt egy élő törvény rendelkezései megengedik, előírják.

Ugyanis a községekről szóló 1886. évi XXII-ik törvénycikk értelmében a községi képviselőtestületben nemcsak férfiak, hanem özvegy, elvált nők és nagykorú hajadonok is helyet foglalhatnak a községben fekvő ingatlanok után üzetett adójuk alapján, mint virilisták. Igaz, hogy ezen jogukat nem személyesen, hanem férfiképviselő meghatalmazott útján gyakorolhatják, de ha ezen jogaikat, bár közvetve is tényleg gyakorolnák, akkor a községi életben, a községi közigazgatásban – s mert ez szoros nexusban áll a törvényhatósági s az állami igazgatással is, – tehát az egész magyar közigazgatásban vihetnének szerepet és érvényesíthetnék gyakorlatilag is egyben-másban a feminizmus elveit és törekvéseit.

De menjünk tovább. Ugyanazon törvény értelmében a községi képviselőtestület választott tagjait a községi választók választják. Választójogot pedig (cselekvő községi választójogot) a nők is gyakorolhatnak, ha saját vagyoniuk vagy jövedelmük után a községben 2 év óta állami adót üzetnek. Tehát – bár szintén közvetve – az ilyen községi választói joggal bíró nőnek szava van akkor, mikor a községi képviselőtestület felerészét választják. Vagyis olyan képviselőkre adathatja az ilyen jogot gyakorló nő a maga szavazatát (és pedig annyi községben, városban, amennyiben vagyona után adózik), akik rokonszenveznek a nő egyenjogúsításának nagy eszméjével és akik a községi életben, a községi közigazgatásban támogatják a nők javára szolgáló ideá-

kat, törekvéseket, intézményeket. (Árvaügy, gyermekvédelem, közegészség, betegápolás, iskola, óvodaügy, szegényügy stb. stb.)

Még tovább menve, nem tartjuk lehetetlenségnek, sőt a törvény rendelkezéseivel teljesen összeférő a nőknek községi képviselőkké és előljárókká, tehát a községi élet, adminisztráció vezetőivé való megválasztása. Ugyanis a törvény szerint községi képviselővé választható kis- és nagyközségekben minden 24 éves, nagykorú községi választó. Ha tehát a nő községi választó lehet, aminthogy vagyona, jövedelme után fizetett állami adója alapján lehet, akkor községi képviselővé is megválasztható. S miután a törvény szerint előljáróvá választható minden 24 éves, teljeskorú honpolgár, aki községi választó, – úgy a nő is lehet, ha községi választói joga van – községi előljáró. Annyival is inkább, mert míg a törvény expressis verbis kimondja, hogy a nőnek is van ingatlan utáni adója alapján úgy virilis-, mint községi választói joga, – addig a községi előljárósági tisztből kizáró okok között egyáltalán nincs megmondva, hogy nő, aki községi választó, ne lehessen községi előljáró. S mert manapság már a kevés életpálya között, mi a nők számára nyitva áll, ott van az orvosi pálya, nem ütközik semmi törvényes akadályba az, hogy a nők községi és körorvosokká és egyéb vezető községi előljárósági állásokra megválasztassanak. S ha egyszer a községi közgazdaságban az említettük élő törvény alapján elfoglalja a nő is az őt megillető helyeket, gyakorolja addig csak papíroson levő jogait, akkor lassanként tért foglal majd egyéb hivatali pályákon is és érvényesül a női egyéniség, munka; s elveink, a női egyenjogúsítás eszméi gyakorlatilag is diadalmaskodnak. Meg kell kezdeni a cselekvést, nem kell félni gúnytól, lekicsinyléstől, amiben minden nagy eszmének, az összes erkölcsi igazságoknak bő része van, míg elérjük célunkat, el kell foglalni a nőnek az őt megillető helyet egyelőre a községi igazgatásban.

Ismételjük, a nőt is megillető községi választójog a vagyoni képesítésen alapszik, a cenzuson épült föl, vagyis föltétele a nő által bírt ingatlan, mely után a tulajdonos adózik. De hát ez alapon, mint azt kimutattuk, a nő képviseltetheti magát a képviselőtestület virilis tagjai között, választható községi képviselőket, sőt, a törvény rendelkezései szerint lehet választott képviselő és községi előljáró is.

Ügyünket nagyon előmozdítaná, ha szervezkednének azok a nők, kiket ez a jog megillet és megmutatná nekik is, egyelőre a községi közigazgatás terén való működésükkel azt, hogy méltók az állampolgári jogegyenlőség elve alapján a politikai jogok, tehát a képviselőválasztói jog élvezetére és gyakorlására is. Minden esz-

közt és módot meg kell ragadnunk eszméink megvalósítására, törekvéseink érvényesítésére, mert ügyünk az általános emberi haladás, felvilágosodás, jólét, szabadság ügye, ügyünk az – igazság!

A NEOMALTHUSIANISMUS ANGLIÁBAN ÉS FRANCIAORSZÁGBAN.

Írta: REICHENHALLER KÁLMÁN.

Angliában és különösen Londonban mind érezhetőbb lesz a túlnépesség okozta nyomor. Az ipari válságok folytán a nagy gyárak kénytelenek az erős külföldi, főleg német verseny következtében a termelést megszorítani; kénytelenek a munkások egy részét elbocsátani, akik aztán kenyér nélkül maradnak. Pedig különben is nagy a száma azoknak, kik a saját hibájukon kívül nem jutnak munkához. És e szerencsétlenek hiába rendeznek tüntető körmeneteket London utcáin s hiába gyűleseznek a Hyde Park-ban, az illetékes körök sem tudnak rajtuk segíteni. Nincs munka, nincs kenyér.

Amint köztudomású, a városi proletariátusnál észlelhető a legerősebb szaporodás s így a munkátlanok száma, egyre jobban növekedik; a legtöbben, ha nem akarnak éhen halni, mikor már nem bírják tovább a folytonos halálküzdelmet, a lépten-nyomon leselkedő bűnnek lesznek áldozatai. A társadalom e legérettebb baját nem nézheti tétlenül. A „Trades Union” néven ismert egyesületek voltak az elsők, melyek e kérdést igyekeztek megoldani azzal, hogy a foglalkozás nélküli munkásokat lehetőleg elterelték az olyan helyekre, ahol nagy volt a munkakínálat s ahol ennek következtében a munkabérek annyira alászálltak, hogy béréből a munkás a megélhetéshez még a legszükségesebbet sem szerezhette meg. A Trades Union-ok azonban gyengék voltak a folyton növekedő munkásnyomor megakadályozására. A baj főokát a népesség és különösen a városi proletariátus túlszaporodása képezte. Megalakult tehát Londonban a „Malthusian League” – a Malthus eszméit követő liga, melynek főszabályai: először arra törekedni, hogy a társadalom nyíltan foglalkozhassék a túlnépességnek, mint a nyomor és bűn okozójának lehető megszorításával s hogy ennek a kérdésnek a megvitatását ne tekintsék az erkölcsbe, sőt törvénybe ütköző dolognak, mert hiszen ez a társadalom legfontosabb problémája; másodsor, hogy az alsó osztályok közt is szabadon terjeszthessék a népesség törvényét, ennek következményeit és hatását a társadalmi viszonyokra és a közérkölcsekre. A fölélv meggyőzni a szegény embere-

ket arról, hogy mily veszedelemben döntik első-sorban magukat és családjukat s azután az egész társadalmat azzal, ha több gyermekük van, mint a hányat fel tudnak nevelni; mert a túlnépesség lesz az okozója az alsó osztályok nyomorának, járványoknak és bűnnek. A túlszaporodás lenyomván a munkabért, még csak inkább kiszolgáltatja őket a tőkésnek.

A Malthusian League tehát a túlnépességet akarja megakadályozni s így közvetve a nyomor és bűn pusztításainak gátat vetni. Irigykedve nézi Franciaországot, mely a tudományos neomalthusianismus par excellence megvalósítója. Nem tekinti a franciákat decadens népnek azért, mert születési arányuk a legkisebb, hanem épen dicsérőleg említi, hogy a franciák uralkodnak a születések számán; „el fog jönni az idő, mikor minden műveit nép ezen az állásponton lesz”. A francia nem „dying nation” nincs kihaló félben; legjobban bizonyítja ezt az, hogy Canadában a francia telepesek száma egy és egy negyed század alatt harmincháromszorosa emelkedett, ez pedig teljesen megfelel a népesség normális alakulásának. Az alacsony születési szám egyedül annak tulajdonítható, hogy ott nagyobb az egyes előrelátása és felelősségérzete, mint Európa más országaiban. És valóban a francia társadalmi állapotok nagyon is kielégítőek. Megvan a kellő arány népesség és terület közt. A francia munkás sokkal jobban él, mint az angol, sőt keresetéből félretesz s így biztosítja magát öregségére vagy betegség esetére. A franciáknál nincs túlszűfoeltség, lakásínség, nincs elkeseredett küzdelem új meg új keresetforrások után, mint Angliában, hol oly nagy a tömegnyomor. Elősegíti azt a népességnek a gyárvárosokban való tömörülése, minthogy őstermelésből csak igen kevesen élhetnek meg. A franciáknál meg a népesség felének ad kenyeret ez a foglalkozási ág; a kisbirtokot nem kell szétforgácsolni, minthogy az apát felváltja a gazdaságban a fiú, aki a többi egykét testvért, ha ugyan vannak, pénzben elégti ki. Ez a magyarázata az általános jólétnek Franciaországban.

Abban igaza van a Malthusian League-nek, midőn azt állítja, hogy Franciaországban a társadalmi viszonyok sokkal jobbak, mint Angliában. Azonban politikai szempontból az angolok nem irigyelhetik a franciákat, mert hogyan fognak ellenállhatni a jövőben a népességükben stationár franciák a németek folyton növekedő hatalmának, ha a német évente tovább is egy millióval gyarapodik? A német veszedelem Franciaországot nagyon is közletről fenyegeti s lehet, hogy nem sokára eljön az idő, amikor a franciák függetlenségüket csupán a nemzetközi féltékenységnek köszönhetik majd. (A mind jobban emelkedő

nemzetközi solidaritás, a háborúkat mind jobban kizáró technikai haladás még biztosabb záloga. Franciaország függetlenségének. Úgy hogy a népesedési politikát mind kevésbé kell politikai aggodalommal gátolni társadalmi hatásában. Szerk.)

KONKURRENCE-E A NŐTISZT-VISELŐ FÉRFIKOLLEGÁJÁNAK?

Írta: OLGA SCHULTZE.

A kereskedelmi alkalmazottak valamelyik testülete propaganda-levelezőlapot adott ki, amelyen egy színes kép látható és alatta pár sor szöveg; egy fiatal könyvelő jelenti ki a menyasszonyának, hogy házasságukból egyhamar nem lehet semmi, mert a főnöke őt, aki 150 korona fizetést kap, elbocsátotta és helyébe egy nőtisztviselőt alkalmazott 50 korona havi fizetéssel. Nem akarjuk a nyilvánvalóan nagyon zsengekorú szerzőt afelől kioktatni, hogy 150 koronás fizetés mellett is lehet és hogyan lehet családot alapítani és eltartani; tovább azt vizsgáljuk, hogy minő befolyással van a nők alkalmaztatása a kereskedelem férfialkalmazottaira. Aki az említett levelezőlap szövegének fölül, természetesen oda kívánja a női munkát, ahol a bors terem. De hogyan fest vajjon a dolog a valóságban? Vannak nők, akik megérdemlik a „könyvelő” nevet és akik 50 korona fizetéssel járó állást elvállalnak? Nagyon sok igénytelenséget tapasztaltunk már nőalkalmazottak részéről, de ennyit mégsem. Vannak tagadhatatlanul sokan, akik egy pár hónapi vagy esetleg egyévi elméleti tanulás után könyvelőknek nevezik ki magukat, de valóságban nem azok. Ezek a „könyvelő-nők” nem is kapnak ötven koronánál több fizetést, de sohasem pótolhatnak egy igazi képzett könyvelőt. (Ezen a bajon az egységes kereskedelmi szakoktatás fog segíteni. Szerk.)

Két kérdéssel állunk szemben: 1. Csökkent-e a férfitisztviselők száma a nőknek a pályára todulása folytán? 2. Lenyomta-e a nőtisztviselők alacsonyabb fizetése a férfiak átlagos fizetését?

Az összes magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak számának körülbelül $\frac{1}{6}$ része kerül ki Németországban a nők sorából. Ebből a nagy számból a csupán teoretizáló logika azt következteti, hogy a nőalkalmazottak férfikartársaik számát és gazdasági helyzetét rontják. A teória azonban itt sem fedt egészen a gyakorlati tapasztalatokat. Képzett férfitisztviselőkben ugyanis abban az időben, amikor nőtisztviselők még csak szórányosan voltak, erősen érezhető volt a hiány. A középosztálybeli szülők inkább szabad foglalkozásokra (ügyvéd, orvos), vagy köztisztviselői pályára adták a fiaikat. Ez a hajlandóság különben még ma is erősen észlelhető. Így azután benyomultak a tisztviselői pályára az alsóbb osztályok fiai és velük egyidőben a középosztály leánygyermekai is. (Ennek nem utolsó sorban az az oka, hogy a fiúk hosszabb iskoláztatásának költségéhez a leányok jövedelmére is szükség volt. Szerk.) A fejlődő iparnak és kereskedelemnek egyre több és több munkaerőre volt szüksége és onnan vette őket, ahonnan

tudta. A középosztály leányai és a kisiparosok és munkások fiai sorából. Bármily kívánatos, hogy társadalmilag alacsonyabban álló néprétegek előbbre nyomuljanak, kétségtelen, hogy a tisztviselői pályára való beözönlésük igénytelenségük folytán ezt a pályát úgy társadalmilag, mint gazdaságilag károsította. Itt tehát a nők konkurenciájáról nem lehet beszélni, mert a nők csak a már fennállott hézagokat töltötték ki. A jövőben is annál kevésbé lesz női konkurrencia, minél jobban támogatják a férfikartársak a nőtisztviselőket az egyenlő szakoktatásra irányuló törekvésükben.

A másik kérdés az, hogy ha nem is szorították ki a nők a férfiakat teljesen a tisztviselői pályáról, nem nyomták-e le a jövedelmeket a maguk tényleg alacsonyabb fizetéseivel? Itt is nemmel kell felelnünk. A pénzintézeti tisztviselők körében például általános a panasz, hogy az előmenetel sohasem volt olyan rossz, mint a legutóbbi évtizedben. Pedig a pénzintézeteknél aránylag nagyon kevés a nőtisztviselő. Itt tehát az ő közreműködésük nélkül állt elő a rosszabbodás. Ezzel szemben iparvállalatoknál és áruüzleteknél, ahol a nőalkalmazottak száma jóval nagyobb, nincs visszaesés a fizetésekben. Világosan kitűnik ez az állásközvetítéssel is foglalkozó tisztviselő-testületek jelentéseiből. Ha van is itt-ott csökkenés, ez kimutathatólag az illető szakma rossz konjunktúrájában leli magyarázatát, nem pedig a női munkában, amelyet – hiába – nem létezővé tenni nem lehet, mert a gazdasági átalakulás hozta létre, azt pedig nem lehet egyszerűen kitörölni a társadalom fejlődéséből.

SZEMLE.

A Magyarországi Nőegyesületek Szövetségének Közgyűlése. November hó 13. és 14-én tartja a Magyarországi Nőegyesületek Szövetsége ezidei közgyűlését. Különös fontosságot ad ennek a közgyűlésnek az a körülmény, hogy választójogi szakosztály létesítését célzó indítványt vesz tárgyalás alá. Az indítványt a Dávid Ferenc-egyesület kezdeményezésére a Magyar szent korona országainak Békeegyesülete, a Magyar Abstinens Nők Országos Egyesülete, a Vízcsöpp-Egyesület, a Feministák Egyesülete, a Nőtisztviselők Országos Egyesülete, a Fehérmegyei Közművelődési Egyesület és a Temesvár-Mehalai Erzsébet gyermekkert-egyesület nyújtják be. Ebből a puszta felsorolásból is kitűnik, hogy mily széles körre terjed már a választójogi nőmozgalom és milyen különböző célokat szolgáló testületek kívánják saját kulturális és gazdasági céljaik elérése érdekében is e mozgalom homlokterében látni az ország nőegyesületeinek szövetségét. A közgyűlésen a szövetséghez tartozó egyesületek minden tagjának felszólalási joga van. A szavazásban csak az egyesületek hivatalos küldöttei vehetnek részt. A közgyűlés pontos helyére nézve a Feministák Egyesülete készséggel ad felvilágosítást.

A „Daily News” főmunkatársainak véleménye az elfogott suffragettek kínzásáról. A „Times” október 5-iki számában Nevinson és Brailsford nyilatkozatot tesznek közzé, amelyben lemondanak a „Daily News” szerkesztőségében eddig betöltött vezércikkírói állásukról. A megokolásból helyszüke miatt csupán a következő részleteket közöljük: „Herbert Gladstone hamisan értelmezi a liberalizmus tanait akkor, midőn a választójogi agitációért, tehát egy eszméért folytatott küzdelem miatt elfogott nőket a közönséges bűntettek közé sorozza; éhség-sztrájkjukra most a mesterséges táplálás utálatos eszközével választott. A foglyok tiltakoztak a megalázó büntetés ellen; ő azonban folytatja azt és módszere nemcsak undorító és veszedelmes, de az emberi méltóságnak megbocsáthatatlan megsértése.” – „Nehogy a liberalizmushoz és annak sajtóorgánumaihoz tartozásunk miatt következtelencsnek tűnhessünk fel, ez úton kívánjuk kijelenteni, hogy noha a költségvetést teljes mértékben helyesljük, lemondunk a „Daily News”-nál eddig betöltött főmunkatársi állásainkról. Nem vádolhatjuk Oroszországot a kínzásokért, ha támogatjuk azokat Angliában; nem terjeszthetünk demokratikus elveket annak a pártnak nevében, amely csupán egyik nemre korlátozza azokat.”

Ferrer. A béke érdekében tört ki a spanyol forradalom; ennek volt szellemi harcosa az az ember, akit a XX. század inquisitorai agyonlővettek. Nemcsak a gondolat szabadságának, hanem a békének összes hívei is a maguk ügyének mártírját gyászolhatják benne. Mindkét eszmének tábora zsúfolásig megtöltötte a radikális egyesületek egész csoportjának azt a tiltakozó gyűlését, amelyhez a Feministák Egyesülete a következő sürgönnyt intézte: „Felháborodással tiltakozunk a gondolat és tanítás szabadságának középkori eszközökkel történt gyilkos megsértése ellen. A szellemi feyverek egész tárházával küzdjön minden kultúrember az összes kiváltságok és balítéletek romboló hatása ellen.”

A repülő ember. Nincs egy évtizede, hogy a repülés problémáját körülbelül egy rangba sorozták a kör négyszögesítésével: ha valaki foglalkozni kezdett vele, azt körülbelül meghibbant elméjűnek tartották. Ma pedig ott úszik fölöttünk Blériot a maga kecses, könnyű madárgépével vagy gépmadarával, vidáman forgolódva, keringve ide-oda, egyaránt gyönyörködtetve bennünk a kulturális haladás barátját és az esztétikai élvezőt. Biztató tanulság mindazoknak, akik nem csigalépésben, hanem gyorsan bekövetkező haladásért lelkesednek s akiket ezért nem egy „józan” nyárs-polgár mosolyog le gúnyosan.

Az első nő az aviatika terén. Miss E. L. Todd az első nő, aki önálló konstrukciójú repülőgéppel viszi előbbre az aeronautika ügyét. Gépe, melyen egy év óta dolgozik, immár teljesen elkészült, csak az alkalmas területet keresi még a feltaláló. hogy a nagyközönségnek is bemutatassa. A gép biplan, körülbelül a Wright-féle gép nagyságában. Egészen új rendszerű automatikus kiegyenlítő készülékkel van felszerelve.

Magyar nők a békemozgalomban.

Annak a kitűnő munkának elismeréséül, amelyet Zipernovszky Károlyné a békemozgalomban kifejt. a berni nemzetközi békeiroda tagjává választották. Zipernovszkyné különösen a Magyarországi Nőegyesületek Szövetsége békeszakosztályának mintaszerű vezetésével. ennek útján a magyar nők szervezésével szolgált rá a megválasztásra. Zipernovszky Károlyné Suttner báróné és két angol hölgy mellett negyedik nőtagja a bureaunak. Magyarországot pedig másodmagával. Kemény Ferencel képviseli.

Ahol már nincs szükség nőmozgalomra. A nőegyesületek nemzetközi szövetségének ez évben Torontóban megtartott közgyűlésén az újzeelandi nőszövetség bejelentette a nemzetközi szövetségből való kilépését. A kilépést azzal indokolja, hogy az újzeelandi nők politikai, gazdasági és kulturális téren egyaránt elérték a teljes jogegyenlőséget, tehát nincs már szükségük külön szervezkedésre.

Az eredeti „Nóra”. A kopenhágai „Politiken”-ben most jelent meg Ibsen „Nórájának” eredeti vázlata, melyet a költő 1878 október 19-én vetett Rómában papírra „Feljegyzések a modern tragédiához” címen, a következő tartalommal: „Kétféle szellemi törvény, kétféle lelkiismeret van. egyik a férfiben él, a másik, egészen másféle a nőben. Nem értik egymást. A nőt a gyakorlati életben a férfiak törvényei szerint ítélik meg, mintha nem is nő volna, hanem férfi. A darab hősnője végezetül maga sem tudja, mi a helyes. mi a helytelen”, egyrészt a természetes érzés, másrészt az autoritásból való hit egészen megzavarják. A nő nem lehet teljesen az ami, a mai társadalomban, amely kizárólag a férfiak társadalma, törvényekkel, melyeket férfiak hoztak, vádlókkal és bírálókkal, akik a nő viselkedését a férfi szempontjából bírálják meg. Okmányt hamisított és büszke rá, mert szerelemből tette, hogy megmenthesse a férje életét. Ez a férj azonban a maga teljesen köznapi becsületességében a törvény alapján áll és a férfi szemével nézi az ügyet. Nóra, akire az autoritásba vetett hite nyomasztólag és zavaróan hat, elveszti morális igazságában való hitét és nem bízik benne, hogy képes lesz gyermekeit felnevelni. Ragaszkodik az élethez, az otthon, a férj, a gyermekek, a család szeretete küzd benne. Itt-ott lerázza, gondjait, de azok újult erővel térnek vissza. Rájön, hogy mindent egyedül kell elviselnie. A katasz-

trófa kérlelhetetlenül közeledik, dacára a kétségbeesett küzdelemnek, amely végre is megadásra vezet.

Tanítónő polgári fiúiskolában. Fővárosunk közoktatásügyének igazán európai fejlődési irányáról ad örvendetes tanúságot. hogy nemcsak az elemi fiúiskolákban, hanem újabban polgári fiúiskolában is alkalmaznak nőt. A zuglói polgári fiúiskolában 2 tanítónőt neveztek ki.

Női közoktatási főfelügyelő. Mrs Ellen Flagg-Youngot Chicagóban közoktatási főfelügyelővé nevezték ki. Az Egyesült-Államok egész közoktatási személyzetében csak egy ember van még hasonló állásban. Maxwell newyorki főfelügyelő. Fizetésük 2000-2000 dollár. A Mrs Young felügyelete alatt álló iskolákba mintegy 30.000 gyermek jár. Alkalmaztatásától igen sok sikert várnak szakkörökben. Nyolc amerikai egyetem tanulmányi vezetését is nők látják el.

A német nők választójogi kongresszusa. Münchenben október 23-26-ig országos gyűlést tartottak a választójogért küzdő nők. Az érdekes gyűlésről, melyen Magyarországot a Feministák Egyesülete megbízásából Schwimmer Rózsa képviselte, lapunk jövő számában közlünk majd bővebb tudósítást.

A választójogi mozgalom köréből. Franciaország. A francia nőegyesületek szövetsége tömegpetíciót készít elő a női választójog érdekében. A rövid, de tartalmas beadvány szövege a következő: „A francia nőegyesületek szövetsége, mely jelenleg 73,000 tagot számlált és amelynek célja a nők gazdasági, társadalmi és politikai helyzetének javítása, már több ízben tiltakozott a nőknek a választók névjegyzékéből való kihagyása ellen. A nőnek, aki ép úgy felelős a társadalommal szemben a cselekedeteiért, mint a férfi, ép úgy, mint a férfinak, meg kell adni a jogot arra, hogy a véleményét úgy a magán, mint a közéletben érvényesítse. Hazája törvényeinek ép úgy alá van vetve, mint a férfi, tehát jogot kell neki adni arra is, hogy e törvények alkotásában résztvegyen. Adót fizetni ép úgy köteles, mint a férfi. igazságtalanság tehát, hogy a közpénzek hova fordítására és ellenőrzésére nincs befolyása. Mint anyát és feleséget megilleti az a törvényes szabadság, hogy közreműködjék jobb létfeltételek előkészítésén utóda számára. Mindezen okokból kérik az alulírottak, hogy a választójog. amely jelenleg csupán a férfiak jogaira van figyelemmel, ugyanazon feltételek mellett a nőkre is kiterjesszessék.”

Anglia. Az angol orvosnők egyesülete kérdést intézett Nagybritannia összes gyakorló orvosnőihez, hogy kívánják-e a nők választójogát. 544 válaszolt igennel. 9 nemmel.

Norvégia. E hóban voltak a norvég képviselőválasztások, amelyeknek az ad különös jelentőséget, hogy most gyakorolta először 300,000 nő politikai választójogát. A választások eredményét még nem publikálták. A norvég nők 1901. év óta bírnak közszégi választójoggal, a politikai választójogot 1907-ben kapták meg. A nők választójoga nem olyan teljes, mint a férfiaké, mert, ezeknek általános választójogával szemben a nők

közül csak azok szavazhatnak, akik városban 300, vidéken pedig 400 korona adót fizetnek. Így még mintegy 250.000 nagykorú nő van kizárva a politikai jogok gyakorlásából. A mostani választás eredménye természetesen nagyban függ a majdnem negyedmillió új választótól és az egyes pártok a legnagyobb iparkodással igyekeztek hangzatos jelszavakkal „az összes nőket” saját táborukba terelni. A norvég lapok tele vannak a nőkhöz intézett felhívásokkal, sőt – jelül az idők változásának – a legkonzervatívabbak közlönye, amely annak idején teljes erőből tüzelt a nők választójoga ellen, amely nemrégiben a nők politikai jogát „fantasztikus ábrándnak” mondta és „a családi élet megbontását” féltette tőle (akárcsak a mi lapjaink egy része), most a választás előtt így írt:

„Asszonyok! Azért, mert hét gyermekek van és cselédetek nincs, ne lenne időtök, nektek, szorgalmas asszonyoknak, a politikai életben részt venni?! Férfitek egész napon át dolgoznak és mégis tudják, hogyan kell felhasználniuk politikai jogukat. Szorgalmas embereknek mindig van idejük. Ti is juttassátok érvényre politikai álláspontotokat. De semmi „úgy szavazok, mint a férjem-féle politika...”

Iskolaorvosok. A főváros tanácsa tudvalevőleg elhatározta, hogy negyven iskolaorvosi állást rendszeresít. Őszintén Örülünk ennek a határozatnak, mely régen és súlyosan érzett hiányt van hivatva pótolni. – Egyre azonban kíváncsiak vagyunk: vajjon ezen negyven állás közül hányat töltenek be orvosnőkkel?

Dr. jur. Annie de Waal előadása a Feministák Egyesületében. Megint egyszer napirendre került a nők jogi tanulmányainak sokat vitatott, de nálunk mindmáig meg nem oldott kérdése. Ebben az előadásban, a jogásznő szociális munkáját méltatta. A komoly, gondolkodó közönség ezúttal meggyőződést szerezhetett arról, hogy a gyermek- és jogvédelem, a szociális munkásságnak ez a két nagy jelentőségű ága, nőjogászok hiányában csak tökéletlenül fejlődhetik. Az előadást egyik jogi szaklapunk egész terjedelmében fogja közölni. Érdekes, hogy a sajtóban visszhangra talált az előadásnak az az egyetlen mondata, amely nélkülözötte a logikus összefüggést. „Jó házassági törvények,” mondotta de Waal dr., „fontosabbak még a választójognál is”. A vendégnek kijáró udvariasság nem engedte a nyilvánosság előtt megkérdeznünk: hogyan képzelni nagytudású vendégünk, hogy a nők választójog nélkül javíthatnák a létező törvényeket? Az előadás további folyamán egyébként kitént, hogy de Waal dr. – csakúgy mint a magyar feministák – a választójogot nélkülözhetetlen eszköznek tartja arra, hogy a szociális viszonyok megjavíthatók legyenek.

Iskolai étkezők Belgiumban. Körülbelül 25 éve, hogy Belgiumban az első iskolai konyhát próbaképpen megnyitották. Ma csupán Bruxelles városában 22.000 iskolásgyermek kap meleg ételt, amire a város és magánosok 250.000 frankot költenek. Kilenc külvárosban a hatóságok ugyanerre a célra 200.000 frankot fordítanak. Más nagy városok, Gent, Antwerpen és Lüttich sem maradnak e tekintetben a főváros mögött. 1906-ban a közoktatásügyi minisztérium kimutatása szerint több mint 6 millió frankot költöttek iskolásgyermek etetésére; 2600

belga község közül 730 budgetjében szerepelt ez a tétel. A dologban az a legérdekesebb, hogy a költségek hovatovább nem önkényes adományokból, hanem közpénzekből fedeződnek. Az úttörő Gent város volt, ahol egy vizsgálat kiderítette, hogy az iskolásgyermekeknek mindössze 10%-át tudják a szülők jól ellátni, 58% hiányosan táplálkozik, 32% pedig éhezésre van kárthatva. Nagyobb lendületet adott a dolognak néhány demokrata képviselő, akik – rámutatva a test és lélek egészséges nevelésének rendkívüli horderejére – törvényjavaslatot nyújtottak be, mely szerint a vagyontalan iskolásgyermek eltartása állami feladatnak tekintendő. Több mint valószínű, hogy a belga parlament ezt a javaslatot elfogadja.

Alkoholelleses nőmozgalom Svájcban. A svájci abstinent nők szövetsége most küldte szét működésének hatodik évéről szóló jelentését, melyből kitűnik, hogy a szövetségnek, 1728 rendes és 1720 pártoló tagja van 32 csoportban. A csoportok közül három a legutóbbi évben alakult. Rendkívül intenzív munkát végez a szövetség fáradságot nem ismerő elnöke, dr. Hedvig Bleuter-Waser (Zürich) vezetése alatt, aki egymaga 16 propaganda-előadást tartott és megírta a szesz italokról szóló fejezetet a továbbképző leányiskolák tankönyvébe. A szövetség ez idő szerint ankétet rendez annak megállapítására, hogy mely gyárak és üzemek adnak alkalmazottaiknak alkoholmentes italokat. Sok dolgot adott a szövetségnek a múlt évben az absinth-tílalom körüli propaganda, amely egyes kantinkban fényes sikerrel járt. A berni csoport szorosan vett alkoholelleses propagandája mellett még a leányok kötelező továbbképzése érdekében fejtett ki erőteljes agitációt, melyhez egyéb testületeket is megnyert. Az aarai csoport alkoholmentes éttermet szervez, melynek költségeihez a csoport egyik tagja 3000 frankos kölcsönt ajánlott fel. Az ölteni csoport a kötelező iskolai alkoholelleses oktatást tartja elsősorban szükségesnek és ennek érdekében mozgósítja a kanton abstinent férfilakosságát, mint akik politikai jogok birtokában gyorsabban érhetnek célra. Az abstinent nőknek ez a hatalmas organizációja tagja a svájci nőszövetségnek is, és erősen összeforrott eddigi munkássága alapján mind az erőteljes svájci alkoholelleses mozgalommal, mind az általános nőmozgalommal.

Nőszövetség Kaukázusban. Tiflisben egy orvosnő és egy tanítónő kezdeményezésére nőszövetség alakult, melynek alapszabályait a hatóság már jóvá is hagyta. A szövetség célja mindenekelőtt az, hogy szellemileg felébressze a kaukázusi asszonyokat, akik általában még távol állanak a kultúrától. Ennek nem az intelligencia, vagy tehetség hiánya az oka, hanem az a nagy szociális elnyomottság, amely alatt a nők még mindig szenvednek. A művelt asszonyoké az a súlyos feladat, hogy ember-szeretetre és emberi méltóságra tanítsák a véres torzalkodások közepette élő kaukázusiakat. Azt remélik, hogy a nők lelki, szellemi és gazdasági megerősítése nemesítő és békéltető hatással lesz a férfiakra is. Ily módon a kaukázusi nőszövetség, bár távol áll a politikai tendenciáktól, mégis nagy horderejű politikai esemény. Nem ismer nemzetiségi vagy felekezeti különbséget, nem ismer zsidókat, törököket, örményeket, szeretettel fogad minden asszonyt, és otthonokat internátusokat, orvosi segélyt,

iskolákat és gyakorlati útmutatásokat kíván nekik adni. Emellett a kultúrát terjesztő békebíró nehéz tisztét is viseli a kaukázusi nőszövetség.

Nemzetközi női kiállítás nyílt meg szeptemberben Londonban. A világnak majdnem minden nemzete résztvesz e kiállításon, mely áttekintést kíván nyújtani azon kenyérkereseti pályák felett, melyek nők számára csak a legutóbbi évtizedekben nyíltak meg. A kiállításon meggyőződünk arról, hogy kevés kenyérkereseti pálya van ma már, amelyen nők ne dolgoznának. Látunk női bankárt, kriketjátékost, – Angliában ez is kenyérkereset – tűzoltót, gyémántkőszőrűlőt, állatorvost stb. stb. A különböző nemzetek női zenészeiből – van köztük egy kínai és egy néger asszony is – kiállítási zenekart állítottak össze.

Különfélék. A genévei egyetem társadalomtudományi szakosztállyal bővült, amelyen Pasmanik Dóra doktort magántanárként neveztek ki. A vizsgakérdések között a feminizmus is szerepel. – Buchwalde porosz községben az éjjeli őr hivatalát egy 60 éves, de még erőteljes asszony tölti be. – A mainzi rendőrség legközelebb még egy női aszisztentst alkalmam 2000 márka kezdőfizetéssel. Ugyanily minőségben Zürichben is ki-neveztek egy volt tanítónőt. Főleg a fiatalok bűnösök ügyeivel kell foglalkoznia. – A bécsi egyetemet az elmúlt nyári félévben 207 rendes és 245 rendkívüli nőhallgató látogatta. Az orvosi szakon 65 hallgató és 15 hospitáns volt. – A kereskedelmi szakoktatás fejlesztésére szolgáló nemzetközi egyesülés nyelvi és közgazdasági tanfolyamain, melyeket július-augusztus havában Le Havreban tartottak meg, először részt vett Frida Tärpe nordhauseni kereskedelmi iskolai tanárnő mint egyetlen nőhallgató.

Modern és Kertész cég

mai számunkban megjelent hirdetésére különösen felhívjuk olvasóink szíves figyelmét; e cég áruházában már az összes őszi ruhakelme-újdonságok raktárra érkeztek óriási választékban. Ezen általánosan ismert szolid és megbízható cég különös kedvezményben részesíti olvasóinkat, miért is kérjük lehetőleg e céget támogatásban részesíteni.

IRODALOM.

Jugendgeschichte einer Arbeiterin. Von ihr selbst erzählt. Mit einem Geleitwort von August Bebel. München, Ernst Reinhardt. Ára 1 M. Irodalmi nem felrész. Felrész tényeket sem lepez le. és mégis érdekes. Vagy inkább tanulságos. A tudatlan munkásnőnek egy új hit bátorítását, a nőmozgalom teoretikusainak pedig néhány hasznos adatot nyújt. A könyv anonym szerzője Adelheid Popp asszony, a bécsi Arbeiterinnenzeitung szerzője. Életrajza helyesként a megtért alkoholista misszionárius hangjára emlékeztet, de nagyjában józan és objektív. Dokumentáris értékű néhány megjegyzése (67. és 70. o.), amely mutatja, hogy a szociáldemokraták pártéletében és irodalmukban a nő egyenjogúsítására való törekvés csak a fejlődés magasabb fokán nyilvánul meg, ép úgy mint a polgári pártoknál. Kötetnek többet árul el pl. ez a mondat is: „M. damals noch wenige Frauen in der Partei arbeiteten die Führer aber die Mitarbeit der Frauen

für nützlich hielten, so interessierte sich auch Friedrich Engels für meine Entwicklung.” A nützlich szó a fontos ebben a mondatban. Úgy tudjuk a Népszava kiadásában magyar nyelven is megjelent a könyvecske, melynek elolvasását „hasznossági” szempontból ajánlhatjuk.

Marg. N. Zepler: Vom inneren Wesen. Verlag von „Wiegandt & Grieben. Berlin. Ára 4.80. Nem jó dolog, ha bíráló személyesen ismeri a bírált tárgynak szerzőjét. Ez megzavarja ítéletét vagy legalább is nagyon nehézzé teszi a teljes elfogulatlanságát. Margarete Zepler könyvére egyszerűen kimondanám, hogy unalmas, affektált, újat nem hozó és mégis szinte arrogáns fölényvel irányítani akaró, ha nem ismerném Marg. Zeplert. Az ismeretség alapján ugyanis biztosan tudom, hogy a szerző korántsem olyan önhitt, mint amilyennek e műve mutatja. Úgy látszik ez az erőltetett stílus, amelyet előző, sokkal jobb könyvében még nem használt, mondanivalóját is erőszakosnak tünteti fel. A felvetett problémáknál – így a gyermekek nemi felvilágosításának kérdésében – a régi és az új szempontok közt keresi az igazságot és találja límonadézit, se hús – se hal meggyőződéseit.

BEÉRKEZETT MŰVEK.*

Dr. Chyzer Béla: A gyermekmunka Magyarországon. Ára 3 K.

Dr. Reicher Henrik: A gyermekvédelem főirányáról. Mindkettő Budapest, az Országos Gyermekvédő Liga kiadása.

Lesznai Anna: Hazajáró versek. Budapest, „A Nyugat” kiadása, 1909. Ára 2 K.

Charlotte Perkins Gilman: Human Work. New-York. Me Clure, Phillips & Co.

Ferdinand Tönnies: Die Sitte. Literarische Anstalt Rütten und Loening. Frankfurt a. M. Ára 1 M 50 Pf.

Ember Sándor: Az erkölcsnevelés problémája. Budapest, Lampel. Ára 3 K.

Emil Lucka: Eine Jungfrau. Berlin. Egon Fleischet & Co. Ára M 3.50.

A Műveltség Könyvtára. A művészet könyve. A képzőművészetek történeti és technikai fejlődése írta Lyka Károly. A zenefejlődés története írta Kacsóh Pongrác. Bpest, Athenaeum. Ára 24 K.

A magyar királyi ipar felügyelők tevékenysége az 1908. évben. Kiadja a kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1909 Mezőgazdasági munkabérek Magyarországon 1908. évben. Kiadja a m. kir. földművelésügyi miniszter. 1909

Else Lüders: Der Weltbund für Frauenstimmrecht und die Errungenschaften der internationalen Stimmrechtsbewegung. Herausgegeben vom Preussischen Landesverein für Frauenstimmrecht. Berlin. 10 Pf.

Franciska Mann: Wege hinauf. Bruno Cassirer, Berlin.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

K. J. A törvénytelen anyák. Cikkének lényegével teljesen egyetértünk, de kidolgozása sajnálatunkra nem üti meg lapunk mértékét.

* Bírálatakat fentartjuk magunknak.

Ügyvezetőség:
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Pénztáros:
HELLERNÉ BOLBERITZ
GEORGINA
V., Arany János-u. 1.

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.

Tagági díj tételre szerint; legalább évi 10 korona.

Gyakorlati Tanácsadó
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Hivatalos órák: kedden
és pénteken 6–8-ig.
**Magántanítónők elbe-
ígyezés ugyanezekre.**

Címváltozások szíves bejelentését kérjük!

A politikai propaganda költségeire újabban adakoztak:

Cohn Ibolyka cédulagyűjtése	5.30 K
Salzerné D. Teréz „	5.20 „
Schwimmer Rózsa „	5.50 „
Spitzer Gyuláné „	6.– „
Szirmay Oszkárné „	10.– „
Eddigi kimutatásunk	2880.60 „
Összesen ...	2912.60 K

NOVEMBERI MUNKATERV.

Könyvtári órák: Kedden ½6-tól ½7-ig; a betűrendes könyvjegyzék elkészült.

11-én, csütörtökön este 6 órakor egyesületünkben: **Szülői értekezlet**, melynek tárgya: Az iskolás gyermek délutánja otthon. Előadó: Szirmay Oszkárné.

20-án, szombaton este 5 órakor az új városházán (IV., Váci-utca 62.): **Ifjúsági értekezlet**, melynek tárgya: Az önképzés útjai és eszközei. Belépődíj egyesületünk tagjai és azok gyermekeinek 40 f, vendégeknek 1 K.

25-én, csütörtökön d. u. 6 órakor egyesületünkben: **Két londoni tanulmányút emlékeiből.** Előadók: Pogány Paula és Tánzos Emma.

29-én, hétfőn este 6 órakor egyesületünkben: **Pályaválasztási értekezlet felnőttek számára.**

Egyesületünket közelről érdeklő esemény: szombaton, 13-án és vasárnap, 14-én a **Magyarországi Nőegyesületek Szövetségének közgyűlése**, amelyen Perczelné Kozma Flóra tagtársunk indítványozza a választójogi szakosztály megalakítását. A közgyűlés helye és órája egyesületünkben lesz megtudható.

Rhetorikai tanfolyamot 10 jelentkező rendes résztvevő számára mindenkor szívesen nyit egyesületünk.

OKTÓBERI KRÓNKA.

Gyermekvédelmi értekezletünk alkalmával Száná Sándor dr. tagtársunk, az áll. gyermekmenhely igazgató-főorvosa, a menhely beható megtekintése kapcsán magyarázta meg tagtársainknak az egész szervezet működését; e megbeszélés eredménye gyanánt október végén kapták meg a munkára jelentkezett tagtársak olyan gyermekek címét, akiknek meglátogatására, nevelőszülei ellenőrzésére vállalkoztak. Mindennemű útbaigazításért és újabb jelentkezők bejelentése végett szíveskedjenek gyermekvédelmi bizottságunk elnökéhez, Szirmay Oszkárnéhoz fordulni. (V., Perczel Mór u. 2. Telefon 37-43.)

Testnevelési értekezletünk keretében alapos és lendületes előadást tartott Győri Ilona dr. arról a testfejlesztő hatásról, amelyet a rendszeres mozgás a női testre gyakorol. Nagy tetszéssel fogadott, rendkívül tanulságos előadása után tornatanfolyamunk vezetője, Tóth Ferenc tornatanár fejtette ki a rendszeres testmozgásban szem előtt tartandó fokozatokat: az egyes izületeknek szabadon, majd könnyű súlyzókkal gyakorlását, a szeryakorlatokat és végül a vívást, mint az összes izmoknak – ha elegendő gyakoroltságuk van már – együttes, esztétikus gyakorlását. Schiff Kálmán dr. a tornatanítás svéd módszerét óhajtáná az iskolákban is meghonosítani, amint az már az áll. gyogyepedagógiai intézetek egy részében megtörtént. Győri Ilona dr. zárószavában hangsúlyozza, hogy az iskolai szünetek a mozgás szempontjából kihasználandók volnának rendszeres szabadgyakorlatokra. Berkesné M. Melanie a már megkezdett tornatanfolyamot ismerteti; az órák egyelőre hétfőn, szerdán, pénteken d. u. 6-7-ig tartanak, díjuk tagok részére 7 K, vendégeknek 10 K havonként. Alakulóban van egy délelőtti tanfolyam is. Az értekezlet után többen jelentkeztek a tornatanfolyamokra.

Szülői értekezletünk előadója, Dirnfeld Janka tagtársunk, mind adatokban, mind útbaigazításokban gazdag anyagot nyújtott arra nézve, mennyiben válik károsná a karácsony eredetileg szép hagyománya magára a gyermekekre, akinek éppen ez alkalommal örömet kíván szerezni egész környezetére. A bonyolult, kész játékszerek fantáziabénító hatásait; a kapzsiság kifejlődését túlságba vitt tömeges ajándékozás hatása alatt; születést meglepni akaró gyermek éjeli munkáját, izléstelen ajándékait, a nyilvános felruházások lealázó voltát élénk szavakkal ecsetelte és a gyermek szociális érzékének fejlesztését kívánta. Fischer Sarolta az ajándékozás helyes mértékétől és idejének megválasztásáról, Kurucz Zsigmondné a szegény gyermekek megajándékozásának tapintatos és a gyermekeknek játékosztónét is kielégítő módjáról, Mellemé Miskolczy Eugénia a társadalmi kényszerhelyzetből eredő, de amúgy is gazdagon megajándékozott gyermekeknel tulajdonképpen fölösleges ajándékok ellen szólt fel. Szirmay Oszkárné a gyermekek régibb játékszereinek kórházakba, gyermek-ambulatoriumokba küldését javasolja. Fölsőleges ajándékokban részesül sok felnőtt is; mennyivel jobb volna, ha az ezekre fordított összeg az illetőknek legrokonszenvesebb szociális intézménynek jutna! Mellerné Miskolczy Eugénia indítványozza, hogy egyesületünk tagjai jelentsék ki, hogy a nekik inkább forma kedvéért küldött virág, cukorka és egyéb teljesen fölösleges ajándékok helyett szívesebben vesznek minden, a Feministák Egyesülete propaganda-költségébe; vagy hivatalos lapjára érkező adományt. Az értekezlet egyhangúlag elfogadta az indítványt. Ügyvezetőnk még a karácsonyi vásárlások mielőbbi elintézésére kérte a jelenlevőket s ezzel az élénk eszmecsere véget ért.

Dr. jur. Annie de Waal írásáról lapunk Szemle rovatában emlékezünk meg.

**Külön megítvó-
kat és érteafítése-
ket nem küldünk.**

A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE HIVATALOS ÉRTESETÉSEI.

Postatak. 17764.
TELEFON 80-75.
Egyesületi helyiség:
VI., Andrásy-út 83.

Az egyesületek tagjai díjtalanul kapják a lapot.

ÖSSZEJÖVETELEK.

3-án, 10-én és 17-én szerdán este ½9 órakor vita-
est az egyesületben.

7-én, vasárnap kirándulás. Útirány: Rózsadomb, –
Guggerhegy, – Hűvösvölgy. Találkozás az egyesületben
9 órakor.

12-én, pénteken a budapesti áru- és értéktözsde
megtekintése. Találkozás pontban 12 órakor a tőzsde-
palota csarnokában.

21-én, vasárnap a Szépművészeti Múzeum grafikai
osztályának megtekintése. Találkozás az egyesületben
½ 10 órakor.

27-én, szerdán este Va9 órakor hangverseny, utána
tea (1. alább).

December 1-én, szerdán este ½9 órakor előadás a
repülésről.

Pályázat. Legutóbbi választmányi ülésünk határo-
zatából ezennel pályázatot hirdetünk rövid agitációs
iratra, amely alkalmas arra, hogy a szervezetlen kar-
társakat a szervezkedés fontosságáról meggyőzze. Terje-
delme nem lehet nagyobb e folyóirat egy lapjánál. –
A pályázat határideje 1909 december 1. Jelíés pályá-
munkák a titkári hivatalba küldendők. A pályázatban
egyesületünk minden tagja részt vehet. A bíráló bizott-
ságot a legközelebbi választmányi ülés küldi ki. Pályá-
díj: egy db 10 K-ás arany. A pályanyertes művet hiva-
talanos lapunkban közöljük és nagy mennyiségben terjeszt-
jük. Kérjük tagtársainkat, hogy e pályázatban minél
tömegesebben vegyenek részt. Az eredményt lapunk
januári számában közöljük.

Tanfolyamok. Az elmúlt hónapban a német leve-
lezési, keresk. számtani, angol nyelvi, német keresk. leve-
lezési és vitagyorsírási tanfolyamok is megkezdődtek,
úgy hogy most tíz tanfolyamunk van folyamatban. –
A számtani, vitagyorsírási és angol nyelvtani (kezdő)
tanfolyamra még veszünk fel hallgatókat. November hó
folyamán közgazdasági tanfolyamot kezdünk. Erre
vonatkozólag a titkárság ad felvilágosítást.

Szerda-esték. Októb. közepén kezdődtek meg a
szerdai vitaestek. Az első estét Glücklich Vilma
tagtársunk vezette be. A második estén arról folyt élénk
eszmecsere, hogy az egyesületi tagok közötti érintkezés-
nek milyennek kell lennie.

November 24-én hangversennyel kezdjük meg
szerdai estélyeinket (1. fent). Tea-, ruhatári és kapu-
pénz-költségeink fedezéséhez a tagtársak 40 fillérrel, ven-
degeink pedig 60 fillérrel járulnak hozzá egy-egy estén.

Tagtársaink 20 estére érvényes idényjegyet is válthatnak
a titkárságnál 5 K-ért.

Októberi krónika. Tanfolyamaink szervezése kö-
zepette is maradt időnk arra, hogy könyvtárunkat 37
magyar kötettel gyarapítsuk. A könyvtár 2 korona ideg-
lenes betét mellett egyesületünk minden tagjának rendel-
kezésére áll. Könyvtárórát hétfőn és csütörtökön 7-8
óra között tartunk. Helyiségeink bútorzatát is felfrissí-
tettük az elmúlt hónapban. Rendeztünk egy kirándulást,
megtekintettük a Nemzeti Szalon kiállítását és a községi
kenyérgyárat. Állásközvetítők statisztikáját felterjesztet-
tük az illetékes minisztériumokhoz és a főváros tanácsá-
hoz, statisztikai adataink alapján is kérve rendszeres keres-
kedelmi leányiskolák szervezését. Októberi választmányi
ülésünkön 35 rendes és 2 kültagot vettünk fel az egye-
sületbe. Az iroda ugyanakkor 33 elhelyezésről tett jelentést.

Reform a kereskedelmi szakoktatás terén.

A napilapok híradása szerint a közoktatásügyi és keres-
kedelemügyi miniszterek elhatározták, hogy a felső keres-
kedelmi iskolák eddig három évfolyamra osztott anya-
gát 1910. évtől kezdve négy tanévre osztják, az érettségi
vizsgálat egyidejű eltörlésével. Mi a magunk részétől
csak örülhetünk ennek a reformnak, amely a szakokta-
tást előreláthatólag alaposabb teszi majd és reméljük,
hogy ezen új tanterv alapján mielőbb kereskedelmi leány-
iskolákat is szerveznek az illetékes hatóságok. – Itt emlí-
tjük meg, hogy a pozsonyi kereskedelmi és iparkamarát
átiratban üdvözlöttük felső kereskedelmi leányiskolája me-
gnyitása alkalmából.

A betegség esetén járó táppénz ügyében az
állami munkásbiztosító hivatal a következő fontos elvi
határozatot hozta, melyet tagtársaink figyelmébe ajánlunk:

„A munkaadó azon az alapon, hogy alkalmazottjának
fizetését betegség alatt is kiadja, az illető biztosított
részére betegség eseten kijáró táppénznek a saját kezei-
hez való kifizetését nem igényelheti.

Az alkalmazottak olyan értelmű kijelentése, hogy
a fizetésüknek betegségük tartama alatti kiszolgáltatása
ellenében az őket betegség esetén megillető táppénzről
a munkaadó javára lemondanak, j o g h a t á l l y a l
nem bír.”

Szombathely.

Október 19-iki látogatott választmányi ülésünkön
a könyvtárkérdés képezte az érdeklődés központját.
A „Magántisztviselők és Kereskedelmi Ifjak szombathelyi
csoportja” ugyanis feloszlóban lévén, 2000 kötetes könyv-
tárának elhelyezésére szükséges helyiséggel nem rendelke-
zik s ennél fogva a „Kereskedők Társulata”, amelynek a
fenti könyvtárhoz tulajdonjoga van, hajlandónak nyi-
latkozott ezen könyvtárt bizonyos feltételek mellett egye-

sületünknek használatra átengedni s csupán azt köti ki, hogy a könyvtárt úgy a „Kereskedők Társulata”, mint a „Magántisztviselők és Kereskedelmi Alkalmazottak Szombathelyi Csoportjének tagjai továbbra is használhassák.

Mi készséggel fogadtuk a „Kereskedők Társulata”-nak ajánlatát és viszont azt kívántuk magunknak biztosítani, hogy míg egyesületünk fennáll, a könyvtártől vissza nem veszik.

Ezen modern és értékes műveket tartalmazó könyvtárt november 1-én egyesületi helyiségünkben helyezük el s mivel ennek rendben tartására a könyvtáros elegendő idővel nem rendelkezik, Bruckner Margit választmányi tag volt kész vállalkozni, hogy a könyvtárosi teendőket segédkezik.

Novembertől kezdve tehát már igénybe vehetik tagjaink a könyvtárt és pedig hetenkint egyszer: hétfőn, este 7-8 órakor állnak a könyvtárosok a tagok rendelkezésére.

Második érdekes pontja volt választmányi ülésünknek Görög Alajos városi számtiszt, egyesületünk külső tagjának azon szíves ajánlata, hogy egyesületünk tagjai részér egy számviteli kurzus vezetését teljesen díjtalanul vállalja. Ezen kurzus azonnal kezdetét veszi, míhelyt a kellő számú jelentkező együtt lesz. Kérjük tehát a tanulni szándékozó tagokat, hogy mielőbb jelentkezzenek a titkárnál. Többi négy tanfolyamunk folyamatban van és így egyesületi helyiségünkben az esti órákban állandó életkétség uralkodik.

A legutolsó hónapban a tagok száma 5 új taggal gyarapodott, ugyanis 2 rendes és 3 kültag jelentkezett felvételre.

Az október 16-ra tervezett háziestélyt csak 23-án tarthatjuk meg a műsorösszeállítás körül felmerült nehézségek miatt. Az est folyamán Jánossy Gábor tart előadást a feminizmus kérdéseiről.

A minden hónap utolsó vasárnapján tartandó tárgyaló délutánokat vitákkal kötik össze: az október 31-én tartandó első ily délutánon a következő kérdést fogjuk megvitatni: „Üdvös-e a nőnek a feminizmussal foglalkozni?”

Novemberre végleges programot nem készíthetünk, mivel Schreiber Adél kilátásba helyezett látogatásának kérdése még nincs eldöntve.

TROMBITÁS ERZSI.

Temesvár.

Októberi munkásságunkról nagy örömmel számolok be, mert az elért szép eredmények megmutatták, hogy nem dolgozunk hiába. A siker csak biztat bennünket, mert megmutatja, hogy a helyes nyomon járunk és tagjaink megértik, méltányolják és segítik céljaink elérését. Ezt mutatja a 17-én délután rendezett első teánk is, mely a rendszeres szórakoztató előadások sorozatát nyitotta meg. Tagjainkon kívül szépszámú közönség gyűlt egybe, hogy meghallgassa édes szavú költőnk Szabolcska Mihályt, utána pedig Karrász tanár mesteri zongorajátékát. Igazán értékes élvezetben részesültünk, amelyért mindnyájan hálásak vagyunk. Iparkodni fogunk, hogy a további összejöveteleink ennek a fényes kezdetnek méltó folytatását képezzék. De a mutató mellett a tanulásról se feledkeztünk meg. A komoly munkában elért eredmények csendesebbek, de értékesebbek, nagyobbak minden külsőség nélkül. Nagy sikereink közé tartozik, hogy Marsits Rozina úrnő, az állami felsőbb leányiskola igazgatója elvállalta a magyar nyelvtani és helyesírási tanfolyam vezetését. November első felében kezdődik a kurzus, amelyre – a saját érdekükben – különösen felhívjuk tagtársaink figyelmét. Novemberben nyitjuk meg ezenkívül a magyar gyorsírási tanfolyamot, amelyet – úgy mint a múlt évben – egy német követ. Mindkettőt ismét Herczeg Árpád dr. főgimnáziumi tanár úr szakavatott vezetésére bízunk. Jövő hónapban egy második gépíró-kurzust is

létesítünk, amelyre már most sok a jelentkező. Tagjaink számára hetenkint egyszer gyorsírási gyakorló órát tartunk, amelyen kellő vezetés mellett tökéletesíthetik magukat a stenográfiában. Azt hisszük, mindnyájunk kívánságának teszünk eleget akkor, amikor rendszeres tornaórák létesítésén munkálkodunk. Ezeket szakszerű vezetés mellett szintén a jövő hónapban kezdjük meg. Közlebbi adatokat a napilapok útján közlünk.

Múlt havi választmányi ülésünkön elhatároztuk, hogy az összes tanfolyamainkra minden jótékony nő egyet 2-2 pártfogoltját ingyenes tanulónak felvesszük. At-iratunkat mindenfelől nagy örömmel és köszönettel fogadták. Még csak azt akarom igaz nagy örömmel konstatálni, hogy hasznos munkásságunkat mind többen és többen ismerik meg és méltányolják. Ezt mutatja, hogy az utolsó hónapban 12 rendes, 1 pártoló és 1 alapító taggal gyarapodott egyesületünk. Reméljük, hogy ezen a jó úton, melyen megindultunk, fennakadás nélkül haladhatunk továbbra is.

LUKÁCS MARGIT.

Arad.

Bár a Varjassy Lajos polgármester úr jóvoltából ígért egyesületi helyiséget csak a jövő hónap kaphatjuk meg, nem töltöttük az időt tetlenül. Magyar gyors- és gépírási, könyvelési és levelezési tanfolyamunk – amelyre jelentkező már eddig is szép reményekkel biztató számban van – az új helyiségben nyílik meg. Ugyanott megkezdjük újra előadásainkat, amelyekre igen tekintélyes erőket sikerült megnyernünk. Új helyiségünket ünnepély keretében ohajtjuk megnyitni. Úgy ezt, mint a tanfolyamok és előadások megkezdését a helyi lapokban jelezni fogjuk.

A tapasztalat megmutatta és mindnyájan tudjuk, hogy az alatt az egy év alatt, mely a tanulásra rendelkezésünkre áll és állott, nem sajátíthatjuk el mindazt, amire feltétlenül szükségünk van, hogy teljes képzettségű tisztviselőknek mondhassuk magunkat. Különösen nem pedig a német nyelvben, amely ma a kereskedelmi életben nélkülözhetetlen. Aránytalanul nagyobb fizetést kap az a tisztviselő, aki a német gyorsírást és levelezést is elvállalja. Iratkozzék be tehát a német tanfolyamra aki nem tud tökéletesen németül, mert mindenkinek szüksége lehet és lesz is rá.

Igyekeztek mindenki a még szervezetlen kartársakat szervezni, A szervezkedés legfontosabb kelléke a sikernek mindig és mindenütt. Fizessük pontosan tagdíjainkat!

BISAM HELEN.

Lakáscímek változása azonnal bejelentendő!

Szerezzünk minél több tagot egyesületünknek, mert minden szervezetlen nőtisztviselő rontja munkánk eredményét!

Terjesszük lapunkat, hozzunk minél több hirdetést. A hirdetésszerzést a Kiadóhivatal jól díjazza.

Támogassuk bevásárlásainknál lapunk hirdetőit!